

Nr 864

Av herr Lorentzon m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående vatten- och luftvårdens organisation.

1964 års riksdag beslöt om ändringar i vattenlagen i syfte att åstadkomma ett bättre skydd för vattenförsörjningen. I Kungl. Maj:ts proposition nr 97 till årets riksdag föreslås ett sammanförande av naturvården, vattenvården och luftvården under naturvårdsnämnden.

Föroreningarna i våra sjöar och vattendrag samt de alltmera besvärande och hälsovådliga luftföroreningarna blir ett allt allvarligare problem. Det kan sålunda sägas vara i hög grad påkallade åtgärder som propositionen nu föreslår. Visserligen har kommunernas åtgärder på området ökat i stark omfattning. Medan det år 1955 fanns endast 28 höggradiga reningsverk är antalet nu 710. Årligen investeras drygt 100 milj. kr. för uppförandet av reningsverk.

Men fortfarande är nersmutsningen av sjöar och vattendrag ett allvarligt problem. Det i propositionen redovisade materialet ger stöd för slutsatsen att industriernas utsläpp av avloppsvatten är det ojämförligt största problemet. Detta ökar i omfattning och tillkomsten av nya typer av föroreningssämnen för med sig nya problem. Vi vill mot denna bakgrund kraftigt understryka betydelsen av den i propositionen meddelade avsikten från vatteninspektionens sida att företa en landsomfattande vattendragsinventering på vars grundval saneringsplaner skall uppställas för olika vattenområden. Med utgångspunkt från den påbörjade genomgången av de olika industrigrenarnas vattenvårdsfrågor skulle anvisningar framläggas, som kan tjäna som riktlinjer för företagens vattenvårdande åtgärder.

En betydligt mera skärpt övervakande verksamhet från statliga organs sida, som härmed ställs i utsikt, torde få en helt annan och långt större effekt än vad de lokala hälsovårdsmyndigheternas kontrollverksamhet varit mäktiga att åstadkomma. Vi vill alltså ge vår anslutning till en sådan principiell inriktning.

I detta sammanhang står frågan om de konkreta vattenvårdande åtgärderna, deras finansiering samt forskningen på området. I redovisningen från 1953 års vattenvårdskommitté nämnes att bäst tillgodosedd är f. n. den tekniska forskningen i fråga om samhällets vatten- och avloppsanläggningar. Detta säges bero på att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sedan mitten av 1950-talet årligen får ta i anspråk viss del av bidragsanslaget till vatten- och

avloppsanläggningar för tekniska undersökningar. Intill den 1 juli 1964 hade för sådana undersökningar beviljats bidrag med sammanlagt 3,6 milj. kr.

Medan årsförbrukningen av vatten för bebyggelseområdena i hela riket uppgår till 750 milj. m³ svarar industrien för 3 000 milj. m³, varav cellulosa- och pappersmasseindustrien ensam svarar för 2 700 milj. m³. Som bekant svarar också denna industri för den särklassigt mest besvärande vattenföroreningen. Den summa Stiftelsen Skogsindustriens vattenskyddsforsknings laboratorium utgivit för forskningsändamål, nämligen 1,2 milj. kr. under åren 1959—1963, synes dåligt korrespondera med den vattenföroreande roll denna industri spelar. Slutsatsen om industriens eftersläpning synes alltså ha fullt fog för sig.

I detta sammanhang kan frågan ställas om skäl finnes för industrien att lämna ett kraftigare ekonomiskt bidrag till den vattenvårdande verksamheten. Som storförbrukare erlägger industrien lägre va-avgifter, varom inget i och för sig är att säga. Frågan är dock om inte utöver industriens va-avgifter någon form för ekonomiskt bidrag till forsknings- och vattenvårdande verksamhet bör prövas. En sådan förutsättes här böra ifrågakomma till verksamhet bedriven i statlig regi.

Vad beträffar forskningen på området uppges i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och statens vatteninspektions skrift »Vattenfrågan i Sverige» forskningen försiggå vid högskolor och universitet och bedrivs av vissa statliga forskningsinstitutioner och administrativa myndigheter, industrier- nas branschorganisationer, de större städernas vatten- och avloppsverk, konsulterande ingenjörfirmor, tillverkare av maskinutrustning samt av enskilda forskare. Bidrag till forskningen kan erhållas från både statliga och enskilda forskningsfonder.

En samordning på området i ett *centralt* forskningsorgan under ledning av för ändamålet lämplig avdelning inom statens naturvårdsnämnd förefaller vara ändamålsenlig och ett bidrag från industriens sida till en sådan verksamhet vara fullt befogat.

En fråga som enligt vår mening även borde ha blivit föremål för särskild uppmärksamhet i propositionen är frågan om hur man skall förfara med det s. k. rötslammet från reningsverken. I ett kommunistiskt motionspar, I: 465 och II: 563, till 1963 års riksdag föreslogs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om skyndsamt utredning för att klarlägga vilka åtgärder som erfordras för att systematiskt använda rötslammet som gödsel- och jordförbättringsmedel. Även i ett annat samma år väckt motionspar, I: 394 och II: 471, ställdes i sak samma yrkande. En rad remissinstanser, såsom jordbrukets forskningsråd, lantbrukshögskolan och statens institut för folkhälsan, tillstyrkte utredningskravet. På förslag av vederbörande riksdagsutskott beslöt riksdagen att ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om betydelsen av att statsmakterna ägnar hithörande frågor uppmärksamhet.

I bilagor till behandlingen den 4 juli 1962 inom Stockholms stadsfullmäktige ger Stockholms läns och stads hushållningssällskap sin anslutning till förslaget om rötslammets användning för gödsel- och jordförbättringsändamål: »För jordbrukets del med en allttjämt fortgående minskning av kreaturshushållningen och därav följande starkt reducerade tillgång på kreatursgödsel, bränning av halm etc. skulle slammets kunna utgöra ett värdefullt komplement till den artificiella näringstillförseln. Genom slammets tillvaratagande för jordbruk och trädgårdsskötsel skulle också befarade skador för fisket och fiskevärden samt för skärgårdsbefolkningens trevnad undvikas.»

Försöks- och växtodlingsnämnden vid Stockholms läns och stads hushållningssällskap anför i sitt utlåtande till samma ärende bl. a.:

»Ur gödslingsynpunkt kan man sålunda finna att rötslammet har ett betydligt bättre värde än vad som i allmänhet är känt. Enligt försöks- och växtodlingsnämndens mening bör Stockholms stad därför göra en noggrann och allsidig utredning om möjligheterna att ordna torkning, lagring och distribution av rötslammet till jordbruket. — — — Att jordbrukarna hittills endast visat begränsat intresse för rötslammet sammanhänger till mycket stor del med att man saknat en ordentlig distributionsapparat. Försöks- och växtodlingsnämnden är mycket intresserad av att i samråd med andra berörda parter medverka till undersökningar och försök att omsätta rötslammet inom jordbruket, *om medel därtill kan erhållas.*» (Kurs. av motionärerna.)

Problemen med tillvaratagandet av reningsverkens slutprodukt ökar i takt med att antalet sådana anläggningar ökar. Dess rationella och ändamålsenliga lösning under ur sanitär synpunkt betryggande former utgör en icke oviktig del av hela problemkomplexet av frågor på vattenvårdens område. Det förefaller därför angeläget att också hithörande frågor blir beaktade och att den sedan flera år tillbaka av många remissinstanser tillstyrkta men ännu icke tillsatta utredningen på detta område skyndsamt kommer till stånd.

Med hänvisning till vad ovan anförts och med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 97 föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om ett starkare ekonomiskt stöd från industriens sida för åstadkommandet av åtgärder mot vattenföroreningarna samt för forskning på området i den riktning som angivits i denna motion.

Stockholm den 21 april 1965

Gustav Lorentzon

Helmer Holmberg

Henning Nilsson

Sven Hector